

DASTURIY TA'MINOT KORXONALARI RIVOJLANTIRISH MASALALARI**Razzakov Maxmud Maxsud o'g'li****O'zbekiston Respublikasi****Bank-moliya akademiyasi 2-kurs tinglovchisi****Maxmud.Razzakov@imv.uz****<https://doi.org/10.5281/zenodo.15349424>**

Dasturiy ta'minot sanoati bugungi raqamli jamiyatning ajralmas qismini tashkil etadi. Har bir soha – ta'lim, sog'liqni saqlash, moliya, transport, davlat boshqaruvi – bevosita yoki bilvosita dasturiy ta'minotga tayanadi. Shu sababli, bu sohaga ixtisoslashgan korxonalar rivojlanishi butun iqtisodiyot barqarorligi va samaradorligiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Ammo bu rivojlanish bir tekisda, muammosiz kechayotgani yo'q. Dasturiy ta'minot ishlab chiqaruvchi korxonalar global miqyosda tez o'zgaruvchan talablar, raqobatning kuchayishi, texnologik murakkablik va yuqori sifatga bo'lgan ehtiyoj oldida turli darajadagi tashkiliy, texnik va inson omillari bilan bog'liq muammolarga duch kelmoqda.

Dasturiy ta'minot korxonalari uchun barqaror va uzoq muddatli muvaffaqiyatga erishish — bu faqat texnologik jihatdan ilg'or bo'lish emas, balki butun tashkiliy tizimni moslashuvchan va o'zgaruvchan muhitga tayyor holatda ushlab turishni ham talab qiladi. Bu esa raqamli transformatsiyani faqat mahsulot darajasida emas, balki kompaniyaning madaniyati, boshqaruv modeli va kadrlar siyosati darajasida ham amalga oshirishni taqozo etadi. Ayniqsa, bilimga asoslangan soha bo'lgan dasturiy ta'minotda inson kapitali eng asosiy resurs hisoblanadi. Shu sababli, xodimlarni doimiy o'qitish, ularning motivatsiyasini oshirish, ijodiy tashabbuslarni qo'llab-quvvatlash va tashqi innovatsiyalarni ichki tizimga tezkor integratsiya qilish kabi choralar orqali raqobatbardoshlikni mustahkamlash mumkin. Shu tariqa, kompaniya nafaqat zamonaviy texnologiyalardan foydalanuvchi, balki ularni yaratib, bozorda yangi standartlarni belgilovchi yetakchi subyektga aylanishi mumkin.

So'nggi yillarda ushbu korxonalar mahsulot sifati va ishlab chiqarish samaradorligini oshirish maqsadida platformaviy yondashuvlarga o'tmoqda. Platforma asosida ishlab chiqilgan tizimlar modullashtirilgan, qayta ishlatiluvchan va miqyoslash imkoniyatiga ega bo'ladi. Bu esa ishlab chiqish muddatlarini qisqartirish, texnik qarzni kamaytirish va xizmat ko'rsatishni soddalashtirish imkonini beradi. Ammo ushbu strategiyaga o'tish bilan birga turli muammolar yuzaga keladi. Platforma yondashuvi kompaniya tuzilmasining moslashuvchanligini, xodimlarning texnik saviyasini va rahbariyatning yangi yondashuvlarga tayyorligini talab etadi. Aks holda, bunday strategiya samarali ishlamaydi va o'z natijasini bermaydi.

Dasturiy ta'minot kompaniyalari faoliyatida biznes strategiyasi va texnik strategiya o'rtasidagi muvofiqlik ham muhim ahamiyatga ega. Ko'plab holatlarda kompaniyalar bozordagi ehtiyojlarni to'liq tahlil qilmasdan texnik yechimlarni joriy etishga harakat qiladi. Natijada, ishlab chiqilgan mahsulot mijoz ehtiyojlarini to'liq qondirmaydi yoki kompaniyaning umumiy maqsadlariga zid bo'ladi. Bunday nomuvofiqlik resurslarning isrofi, ishlab chiqarish kechikishlari va mijoz noroziligiga olib keladi. Shu sababli, strategik rejalashtirish jarayonida texnik mutaxassislar, menejerlar va mijozlar o'rtasida faol hamkorlik zarur. Har bir qaror, har bir texnik yechim kompaniyaning uzoq muddatli strategiyasiga xizmat qilishi lozim.

Bugungi global ishlab chiqarish muhitida tarqoq jamoalar bilan ishlash – ya'ni global dasturiy ta'minot ishlab chiqish – keng tarqalgan yondashuv hisoblanadi. Bu yondashuv orqali

kompaniyalar arzon ishchi kuchi, 24/7 ishlash imkoniyati va malakali xodimlarni jalb qilish imkoniga ega bo'ladi. Ammo bu uslub bilan birga jiddiy aloqa va koordinatsiya muammolari kelib chiqadi. Vaqt zonalari farqi, madaniy tafovutlar, til muammolari va texnik vositalarning mos kelmasligi jamoalar o'rtasida tushunmovchilik, kechikish va sifatsizliklarga olib keladi. Ayniqsa, Agile metodologiyasi asosida ishlovchi kompaniyalar uchun bu muammo yanada keskinlashadi. Chunki Agile tezkor aloqa, iterativ rivojlanish va jamoaviy qaror qabul qilishga tayanadi. Tarqoq jamoalarda esa bu tamoyillarni saqlash oson emas.

Agile yondashuvni muvaffaqiyatli qo'llash uchun uni real ish sharoitlariga moslashtirish muhimdir. Kompaniyalar zamonaviy texnologik vositalardan – masalan, Slack, Jira, Confluence, CI/CD platformalari – samarali foydalanishi kerak. Shuningdek, jamoa a'zolarining madaniy tafovutlarini hisobga olish, doimiy sinxronlashuv sessiyalarini yo'lga qo'yish va "Scrum of Scrums" kabi mexanizmlardan foydalanish Agile'ni global muhitga moslashtirishga yordam beradi. Shu bilan birga, Agile metodologiyasi kompaniya madaniyatiga mos bo'lishi lozim; u transformatsiyaga faqat vosita sifatida emas, balki ish yuritish falsafasi sifatida qaralishi kerak.

Strategik boshqaruvda ham yangilanish zarur. Ko'plab dasturiy ta'minot korxonalari hanuzgacha yillik yoki choraklik strategik rejalashtirishga asoslanadi. Ammo raqamli muhitda talablar tez o'zgaradi, texnologiyalar yangilanadi va bozor ehtiyojlari har oy yangicha shakl oladi. Shuning uchun kompaniyalar "doimiy strategiya" (continuous strategy) modelini joriy etishlari kerak. Bu model orqali strategik qarorlar har doim ko'rib chiqiladi, tahlil qilinadi va zarur bo'lsa yangilanadi. Bunday yondashuv rahbarlar, ishlab chiqaruvchilar va mijozlar o'rtasidagi doimiy muloqot, ochiqlik va moslashuvchanlikni talab qiladi.

Yirik miqyosdagi dasturiy ta'minot kompaniyalarida esa "tashkiliy qarz" tushunchasi mavjud. Bu – Agile yoki boshqa zamonaviy metodologiyalarni joriy etishda kompaniyaning mavjud struktura va jarayonlari bilan mos kelmasligidan kelib chiqadigan ziddiyatlar yig'indisidir. Tashkiliy qarz jamoalar o'rtasida ishonchning pasayishi, resurslar noto'g'ri taqsimlanishi va maqsadlarning tushunarsizligiga olib keladi. Bu holatni bartaraf etish uchun kompaniyalar ichki koordinatsiyani kuchaytirish, o'zaro bilim almashinuvi tizimlarini rivojlantirish va Agile yondashuvni "katta o'lchamdagi" muhitga moslashtiruvchi strategiyalar ishlab chiqishi kerak.

Xulosa qilib aytganda, dasturiy ta'minot korxonalarining muvaffaqiyatli rivojlanishi faqat texnologiyaga bog'liq emas. Bu murakkab tizim — strategik muvofiqlik, tashkiliy moslashuv, madaniy sezuvchanlik, jamoaviy hamkorlik, bilim almashinuvi va doimiy takomillashtirishga asoslangan boshqaruv modeliga tayanadi. Kompaniyalar bu yo'nalishlarda kompleks strategiyalar ishlab chiqib, ilmiy asoslangan va tajriba bilan boyitilgan yondashuvlarni amalga oshirishi zarur. Ana shundagina ular texnologik innovatsiyalar markazida barqaror o'sishga erisha oladi.

References:

Используемая литература:

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Ghanam, Y., Maurer, F., & Abrahamsson, P. (2012). *Making the leap to a software platform strategy: Issues and challenges*.
2. Mannion, M., & Savolainen, J. (2010). *Aligning business and technical strategies for*

software product lines.

3. Dumitriu, F. (2011). *Issues and strategy for agile global software development adoption*.
4. Suomalainen, T., & Myllykoski, J. (2019). *Towards continuous strategy in software business*. International Journal of Agile Systems and Management.
5. Liu, Z., Stray, V., & Sporse, T. (2023). *Organizational debt in large-scale hybrid agile software development: A case study on coordination mechanisms*.
6. Vaidyanathan, S., & Priya, B. (2021). *Challenges in developing software in today's scenario*.
7. Mishra, D., & Mishra, A. (2011). *A review of non-technical issues in global software development*. International Journal of Computer Applications in Technology.
8. Lambiasi, S. (2024). *Cultural and socio-technical aspects in software development*. Proceedings of the 28th International Conference on Evaluation and Assessment in Software Engineering.
9. Sekitoleko, N., & Evbota, F. (2013). *Technical dependencies in practicing agile in large-scale software development*.
10. Kettunen, P. (2007). *Extending software project agility with new product development enterprise agility*. Software Process: Improvement and Practice, 12(6), 541–548